Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

IZDVAJANJA VLADINOG SEKTORA ZA NEVLADIN SEKTOR U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2007. GODINU

JULI 2008. GODINA

Podržano od strane:

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development and Cooperation SDC

Open Society Fund Bosnia & Herzegovina

Fond otvoreno društvo Bosna i Hercegovina

IZDVAJANJA VLADINOG SEKTORA ZA NEVLADIN SEKTOR U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2007. GODINU

SADRŽAJ

UVOD **2**
OSNOVNI PODACI O NVO SEKTORU U BIH **2**
ANKETA O IZDVAJANJIMA ZA NEVLADIN SEKTOR **3**
OSNOVNI NALAZI ANKETE **3**
EKONOMSKI POKAZATELJI 3
IZDVAJANJA PO ADMINISTRATIVNIM NIVOIMA I KATEGORIJAMA NVO-A 4
TENDERSKE PROCEDURE I IZVJEŠTAVANJE 7
PRILOG I: TABELE **8**
PRILOG II: UZORAK I METODOLOGIJA **9**

Skraćenice

BD	Brčko Distrikt
BDP	Bruto domaći proizvod
BiH	Bosna i Hercegovina
BSAL	Birks Sinclair & Associates Ltd.
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FOD	Fond otvoreno društvo
IBHI	Nezavisni biro za humanitarna pitanja
NVO	Nevladina organizacija
RS	Republika Srpska
SDC	Švicarska agencija za razvoj i saradnju
UG	Udruženja građana

IZDVAJANJA VLADINOG SEKTORA ZA NEVLADIN SEKTOR U BOSNI I HERCEGOVINI ZA 2007. GODINU

Uvod

Švicarska agencija za razvoj i saradnju (SDC) i Fond otvoreno društvo (FOD) u Bosni i Hercegovini (BiH) od 2007. godine aktivno podržavaju inicijativu Nezavisnog biroa za humanitarna pitanja (IBHI BiH) za uspostavu Fonda/Fondacije za socijalno uključivanje u BiH.

Sa ciljem obezbijeđivanja dodatnih finansijskih parametara za proces uspostave Fonda/Fondacije, IBHI je u periodu od 11. oktobra 2007. godine do 20. maja 2008. godine proveo istraživanje o izdvajanjima vladinih institucija za udruženja građana/nevladine organizacije (UG/NVO).

Podaci su prikupljeni putem ankete čija je svrha bila prikupljanje dodatnih informacija za kreiranje i promociju inovativnih modela za unapređenje socijalne uključenosti putem kvantifikacije trenutnog stanja i trendova u saradnji državnih i nevladinih aktera.

Osnovni podaci o NVO sektoru u BiH

IBHI i Birks Sinclair & Associates Ltd. (BSAL) su 2004. godine u okviru DFID-ovog projekta ***Radne i socijalne politike u BiH*** podržale pripremu kvalitativne studije[1] o statusu NVO sektora kao aktera za zapošljavanje i pružanje socijalnih usluga. Studija navodi da je nevladin sektor u BiH pružao usluge za 29% ukupnog stanovništva u 2004. godini, gdje su glavni sektori aktivnosti organizacija: kultura i rekreacija, pružanje ekonomskih i socijalnih usluga, građanske usluge i zagovaranje.

Ukupna populacija NVO-a koje aktivno djeluju u BiH je u 2004. godini procijenjena na 4.629 NVO. Organizacije u prosjeku provode 57% vremena na pružanje usluga, 27% na zagovaranje i 16% na druge aktivnosti.[2]

Zaposlenost u NVO sektoru je 2004. godine bila približno jednaka međunarodnom prosjeku, dok su operativni troškovi rada NVO-a u BiH otprilike upola manji od međunarodnog prosjeka. Procjena ukupnog broja zaposlenih na puno radno vrijeme u NVO sektoru za 2004. godinu je 26.668 (2,3% ekonomski aktivne radne snage). Ukupan broj volontera zaposlenih na puno radno vrijeme u 2004. godini je procijenjen na 63.129 (5,36% ekonomski aktivnog stanovništva), što je veća stopa od međunarodnog prosjeka.

Godišnji prihod za NVO sektor u 2004. godini je procijenjen na 552.709.876 KM, što iznosi 4,5% BDP-a, dok je godišnja potrošnja procijenjena na 300.673.358 KM (2,4% BDP). Ovi podaci ukazuju na to da NVO sektor u BiH pokreće značajne resurse ove zemlje i da ima važan uticaj na ekonomiju BiH.

Kvalitativna studija je ukazala da NVO sektor većinu sredstava prima od donatora (lokalnih i međunarodnih) ili sopstvenih članova (u vidu grantova ili donacija), te da prodaja usluga ili dobara sačinjava samo 9% prihoda. Dok 75% organizacija dobija sredstva iz jednog ili dva izvora, organizacije čije aktivnosti su u socijalnom ili ekonomskom sektoru se najčešće oslanjaju samo na jedan izvor sredstava (NVO sa aktivnostima koje se fokusiraju na ove oblasti su rjeđe prijavljivale finansijske poteškoće).

[1] Kvalitativna studija 3: Zapošljavanje, pružanje socijalnih usluga i nevladin (NVO) sektor: status i perspektive za Bosnu i Hercegovinu - analiza i implikacije za politike“, pripremljene u okviru DFID-ovog projekta, Radne i socijalne politike u BiH: razvoj politika djelovanja i mjera ublažavanja negativnih uticaja privatizacije, IBHI/BSAL, Sarajevo/Banja Luka, maj 2005.g.

[2] *ibid.*

U 2004. godini, 55% NVO-a je izjavilo da je nivo podrške od vladinih institucija poboljšan u odnosu na 2003. godinu.[3] Iako su 2004. godine, kao glavnu slabost i prepreku za razvoj, NVO-i naveli nedostatak mogućnosti vladinih institucija za razvijanje partnerstva sa nevladinim sektorom, postoje primjeri dobre prakse partnerstva širom BiH, posebno u pružanju usluga.

Anketa o izdvajanjima za nevladin sektor

IBHI je tokom 2007. i 2008. godine proveo anketu o izdvajanjima vladinih institucija za nevladin sektor. Za ciljnu populaciju ankete, izabrano je 214 vladinih institucija (od ukupno 280 institucija). Uzorak sačinjavaju određena ministarstva na nivou BiH, FBiH i RS, te kantona u FBiH i općine u FBiH i RS. Kriterij za izbor ministarstava je njihova resorna oblast i pretpostavka da u okviru te oblasti izdvajaju sredstva za NVO sektor.[4] Reprezentativnost procjene izdvajanja je postignuta na nivou države, entiteta, ukupno svih kantona i općina po entitetima.

Stopa odgovora

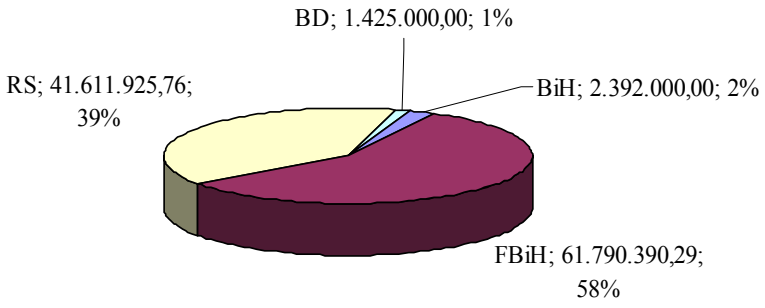
Finalna stopa odgovora je 91,1% što je omogućilo ekstrapolaciju rezultata na nivou populacije.

Osnovni nalazi ankete

Ekonomski pokazatelji

- Ukupna planirana sredstva za nevladin sektor u 2007. godini iznosila su **107.219.316,05 KM** (0,56% BDP-a za 2006. godinu[5]). Ukupna planirana izdvajanja anketiranih institucija u FBiH iznosila su **61.790.390,29 KM**[6] a u RS **41.611.925,76 KM**.

Dijagram 1. Ukupna planirana izdvajanja anketiranih vladinih institucija u 2007. godini (u KM)

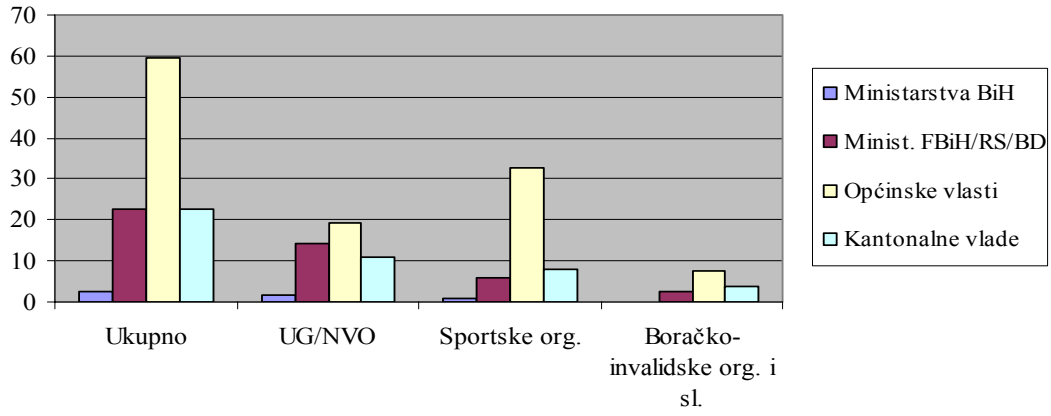
[3] *ibid.*
[4] Za detaljnije informacije o načinu formiranja uzorka vidi Prilog II
[5] Najnovija procjena BDP-a za 2006. godinu je 19.121 u milionima KM – podatak Agencije za statistiku BiH www.bhas.ba).
[6] Entiteske procjene uključuju podatke iz ankete za entitetska ministarstva, kantonalna ministarstva u FBiH i općine. Prema podacima Vlade FBiH, izdvajanje za grantove neprofitnim organizacijama u 2007. godini iznosi **46.375.920,44 KM**. Iznos se odnosi na sve institucije Vlade FBiH, te je stoga veći od iznosa prijavljenog u okviru ankete za nivo Vlade FBiH (14.805.847,00 KM) koji se odnosi na Federalne institucije koje su direktno nadležne za podršku socijalnom sistemu BiH. www.fmf.gov.ba/budzet-07/izvjestaj%20o%20izvrs%20budzet.htm

- Ukupan broj aktivnih, neprofitnih organizacija u BiH je procijenjen na 4.629[7], što iznosi 23.163 KM po organizaciji[8] iz domaćih budžeta. Ukupan godišnji prihod NVO-a u 2004. godini procijenjen je na 552.709.876 KM (u prosjeku 119.402 KM po organizaciji), iz svih izvora (strane donacije, domaći budžeti, sopstveno članstvo, itd.).
- Razlika u ukupnom procijenjenom godišnjem prihodu iz 2004. godine i procijeni prihoda od vladinih institucija u 2007. godini iznosi 96.239 KM po organizaciji. Ovu razliku čine međunarodne i lokalne donacije, članarine i trgovina uslugama i dobrima. Kvalitativna studija navodi da 21% prihoda NVO-a čine sredstva vlade.[9]
- Ukupan broj zaposlenih koji rade puno radno vrijeme u neprofitnom sektoru je procijenjen na 26.668,[10] što iznosi 4021 KM po zaposleniku iz domaćih izvora. Ukoliko se u broj zaposlenih uvrsti i broj volontera koji rade puno radno vrijeme (63.129 u 2004. godini), iznos iz domaćih izvora po zaposlenoj osobi je 1194 KM.
- Operativni troškovi za NVO sektor su procijenjeni na 300.673.358 KM u 2004. godini, dok je prihod procijenjen na 552.709.876 KM. Sredstva dodijeljena u 2007.g. od strane vladinih institucija iznose 35,7% operativnih troškova i 19,4% prihoda NVO sektora iz 2004. godine.

Izdvajanja po administrativnim nivoima i kategorijama NVO-a

- U skladu sa rezultatima Kvalitativne studije iz 2005. godine, podaci ankete ukazuju da su općinske vlasti glavni izvor državnih sredstava za nevladin sektor u BiH.

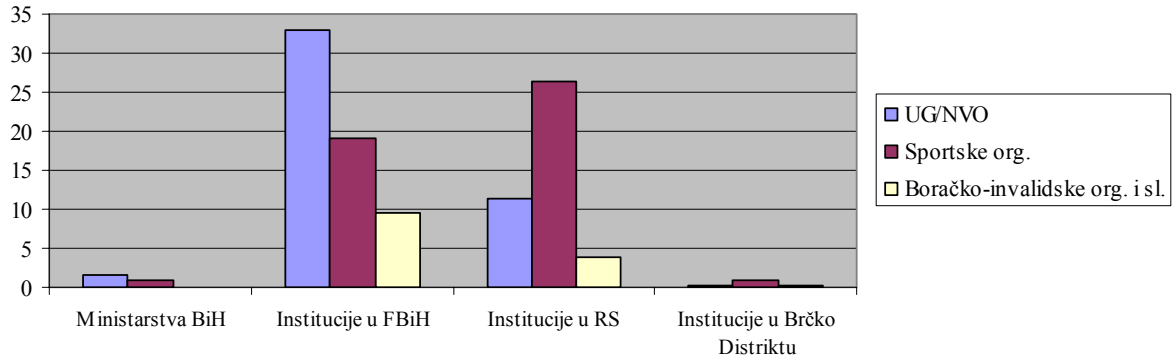
Dijagram 2. Ukupna prijavljena izdvajanja po administrativnim nivoima (u mil. KM)

- Od ukupnog prijavljenog iznosa dodijeljenog nevladinom sektoru, 42,9% je namijenjeno UG/NVO-ima; 44,1% sportskim organizacijama i 13,0% boračko-invalidskim organizacijama i drugim srodnim organizacijama.

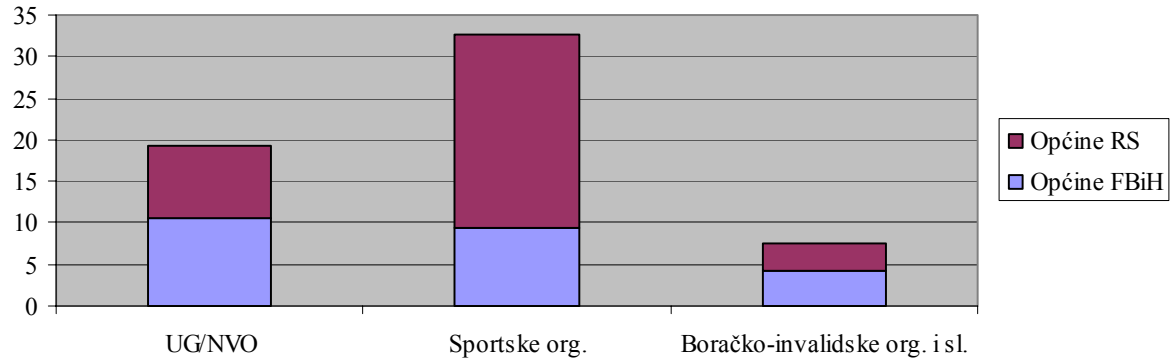
[7] Procjena za 2004. godinu. Podatak iz Kvalitativne studije 3.
[8] Evidentne su velike razlike u raspodjeli sredstava organizacijama, posebno na općinskom nivou. Razlike su rezultat budžetskih mogućnosti pojedinačnih općina i donekle broja organizacija koje su operativne u određenom području. Većina organizacija se nalazi u većim gradovima (Banja Luka, Sarajevo, Zenica i Tuzla) i 60% usmjerava svoje aktivnosti na određeno geografsko područje.
[9] *ibid.*
[10] *ibid.* Procjena za 2004. godinu, koja se odnosi na 1,45% aktivnog stanovništva BiH u 2004.g.

Dijagram 3. Izdvajanja po kategorijama NVO-a (u mil. KM)

- Od ukupnog iznosa izdvojenog od strane općinskog nivoa: u FBiH je 44% izdvojeno za UG/NVO, 39% za sportske organizacije i 17% za boračko-invalidske organizacije; u RS je 25% izdvojeno za UG/NVO, 65% za sportske organizacije i 10% za boračko-invalidske organizacije.

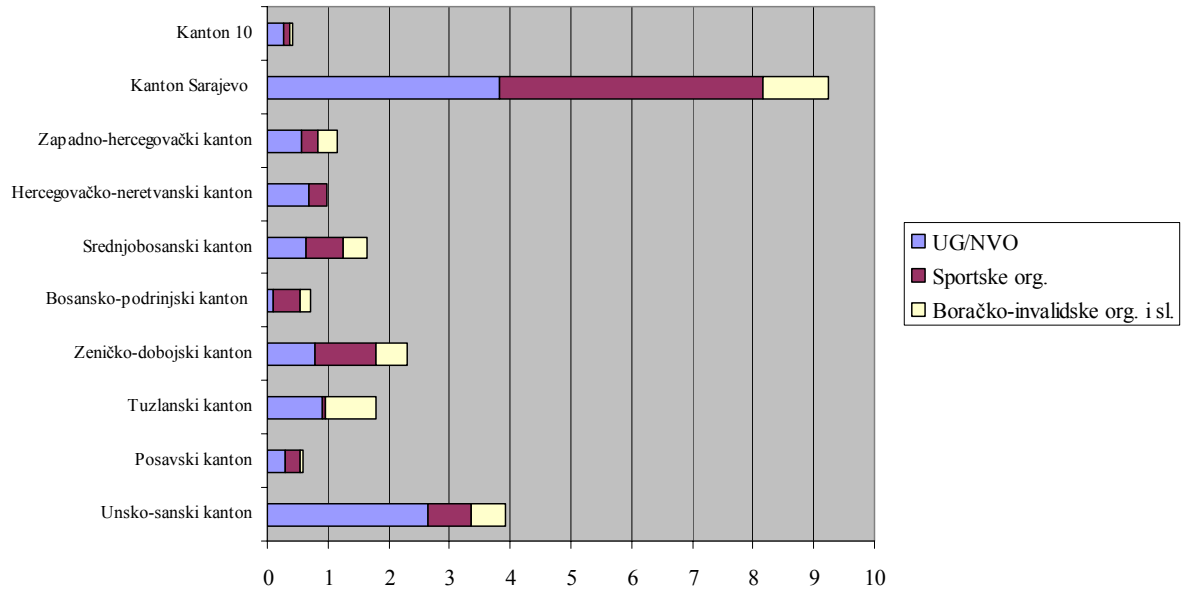
Dijagram 4. Izdvajanje po kategorijama NVO-a - općinski nivo (u mil. KM)

- Iako podaci za pojedinačne kantone nisu reprezentativni zbog malog uzorka i stope neodgovora, moguće je izvesti određene okvirne zaključke.[11] Na nivou kantonalnih vlada, Kanton Sarajevo izdvaja najveći iznos sredstava za NVO-e (41% od ukupnog iznosa izdvojenog sa kantonalnog nivoa), potom Unsko-Sanski kanton (17%) i Zeničko-dobojski kanton (10%). Najmanji iznos izdvaja Kanton 10 (2%).

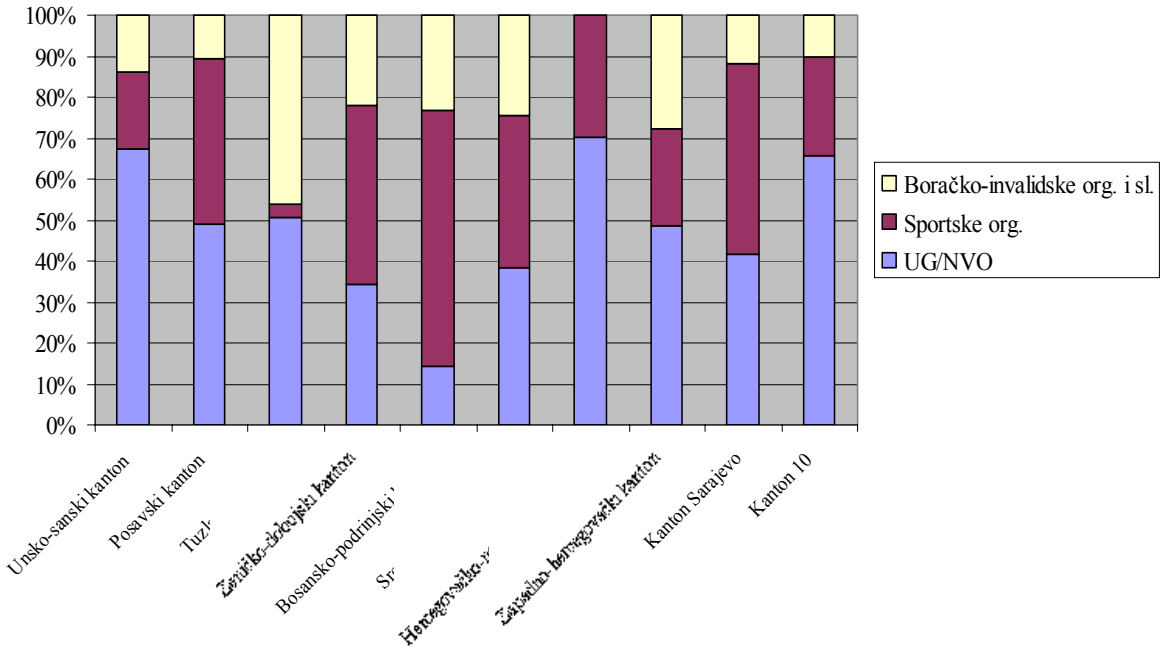
[11] Na primjer, za Hercegovačko-neretvanski kanton nedostaje podatak o izdvajanjima boračko-invalidskih organizacija zbog neodgovora resornog ministarstva.

Dijagram 5. Izdvajanja po kategorijama NVO-a - Kantoni (u mil. KM)

- Unsko-sanski kanton dodjeljuje najveći dio sredstava za UG/NVO-e (u odnosu na sportske i boračko-invalidske organizacije). Kanton Sarajevo, koji dodjeljuje najveći iznos nevladinom sektoru, dodjeljuje otprilike isti postotak UG/NVO-ima (41%) i sportskim organizacijama (47%).

Dijagram 6. Izdvajanja po kategorijama NVO-a - Kantoni (%)

- Tabela 1 predstavlja iznos planiranih izdvajanja za neprofitni sektor od strane anketiranih institucija u odnosu na budžete Vlada BiH, FBiH i RS za 2007. godinu:

Tabela 1: Sredstva izdvojena za nevladin sektor u BiH

	Planirana sredstva u 2007.g. (KM)	Budžet za 2007.g. (KM)	Procenat planiranih sredstava u odnosu na ukupan budžet
Vlada BiH	2.392.000,00	479.642.174,00[12]	0,50%
Vlada FBiH	14.805.847,00	1.548.311.236,00[13]	0,96%
Vlada RS	6.406.855,00	1.250.000.000,00[14]	0,51%

Tenderske procedure i izvještavanje

- 25,3% institucija koje su učestvovale u istraživanju dodjeljuju sredstva putem javnih poziva; 41,0% ne upražnjava proceduru objavljivanja javnih poziva od kojih većina raspoređuje sredstva prilikom pripreme godišnjeg budžeta; 14,9% objavljuje javne pozive za dio sredstava raspoloživih nevladinom sektoru. Od preostalih institucija, 7,2% ne dodjeljuje sredstva nevladinim organizacijama dok 11,8% nije dostavilo traženi podatak.
- Ukupno je 24.318.866,11 KM (22,7%) dodijeljeno bez tenderske procedure (npr. putem planiranih programa rada).
- Od institucija koje ne primjenjuju tenderske procedure za raspodjelu sredstava, 7,5% planira uvesti tenderske procedure u 2008. godini.
- Od institucija koje su učestvovale u anketi, 78,5% zahtijevaju podnošenje izvještaja od strane UG/NVO-a, dok dodatnih 3,1% institucija planira uvesti proceduru izvještavanja u 2008. godini. U većini slučajeva, podnošenje finansijskog izvještaja je uslov za dodjeljivanje sredstava u idućoj godini.
- Ukupno je 2.358.186,00 KM dodijeljeno bez obaveze podnošenja izvještaja (2,20% ukupnog iznosa).
- 48,7% institucija koje su učestvovale u anketi sprovodi analizu programskih i/ili finansijskih rezultata (3,1% institucija vrši djelomičnu analizu rezultata). Indikatori za analizu nisu harmonizirani ali u brojnim slučajevima postoje kriteriji za izvještavanje po kojima se vrši analiza. Kao glavni razlog za neprovođenje analize, citira se nedostatak kadrova a potom nedostatak potrebe za vršenjem detaljne analize implementiranih aktivnosti i utroška sredstava zbog malog iznosa dodijeljenih sredstava.

[12] Ured za reviziju Institucija BiH, Izvještaji revizije o poslovanju institucija BiH za 2007. godinu, www.revizija.gov.ba/bs/audit-rep/arhiva07.asp
[13] Budžet Federacije BiH, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, www.fbihvlada.gov.ba/bosanski/budzet/2007.php
[14] Vlada Republike Srpske, Novi budzet, Budžet 2007.g, www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Aktivnosti/Documents/Budzet%202007.pdf

Prilog I: Tabele

Tabela 2: Sredstva izdvojena za nevladin sektor u BiH

Administrativni nivo	Ukupno (KM)	UG/NVO (KM)	Sportske org. (KM)	Boračko-invalidske org. i sl. (KM)
Ministarstva BiH	2.392.000,00	1.542.000,00	850.000,00	0,00
	2.392.000,00	**1.542.000,00**	**850.000,00**	**0,00**
Ministarstva FBiH	14.805.847,00	11.648.247,00	1.628.800,00	1.528.800,00
Ministarstva RS	6.406.855,00	2.459.323,00	3.339.000,00	608.532,00
Institucije Brčko Distrikta	1.425.000,00	325.000,00	800.000,00	300.000,00
	22.637.702,00	**14.432.570,00**	**5.767.800,00**	**2.437.332,00**
Općine FBiH	24.230.911,29	10.584.595,49	9.490.777,8	4.155.538,00
Općine RS	35.205.070,76	8.793.762,24	23.046.146,48	3.365.162,04
	59.435.982,05	**19.378.357,73**	**32.536.924,28**	**7.520.700,04**
Unsko-sanski kanton	3.912.650,00	2.638.650,00	729.000,00	545.000,00
Posavski kanton	592.000,00	291.455,00	238.545,00	62.000,00
Tuzlanski kanton	1.793.800,00	907.800,00	60.000,00	826.000,00
Zeničko-dobojski kanton	2.293.824,00	784.324,00	1.007.500,00	502.000,00
Bosansko-podrinjski kanton	709.508,00	100.208,00	443.300,00	166.000,00
Srednjobosanski kanton	1.641.000,00	630.000,00	611.000,00	400.000,00
Hercegovačko-neretvanski kanton	992.000,00	695.000,00	297.000,00	0,00
Zapadno-hercegovački kanton	1.159.600,00	563.800,00	273.500,00	322.300,00
Kanton Sarajevo	9.244.750,00	3.834.100,00	4.315.650,00	1.095.000,00
Kanton 10	414.500,00	272.500,00	100.000,00	42.000,00
	22.753.632,00	**10.717.837,00**	**8.075.495,00**	**3.960.300,00**
UKUPNO	**107.219.316,05**	**46.070.764,73**	**47.230.219,28**	**13.918.332,04**

Tabela 3: Sredstva izdvojena od strane anketiranih institucija u BiH, FBiH, RS i BD za nevladin sektor u BiH (u KM)

Administrativni nivo	Ukupno	UG/NVO	Sportske org.	Boračko-invalidske org. i sl.
Ministarstva BiH	2.392.000,00	1.542.000,00	850.000,00	0,00
Institucije u FBiH	61.790.390,29	32.950.679,49	19.195.072,80	9.644.638,00
Institucije u RS	41.611.925,76	11.253.085,24	26.385.146,48	3.973.694,04
Institucije u Brčko Distriktu	1.425.000,00	325.000,00	800.000,00	300.000,00

PRILOG II: Uzorak i metodologija

Uzorak i stope odgovora

Ukupna populacija sadržava 280 vladinih institucija: što obuhvata sve općine/opštine u BiH, sva kantonalna, entitetska i državna ministarstva te Brčko Distrikt. Ciljnu populaciju istraživanja sačinjavaju 214 vladinih institucija sa različitih administrativnih nivoa, koje su od mogućeg značaja po pitanju izdvajanja sredstava za neprofitne organizacije (UG/NVO; sportske organizacije; boračko-invalidske i druge srodne organizacije). Ciljna populacija su ministarstva čije nadležnosti uključuju:

- rad,
- socijalnu politiku/zaštitu,
- zdravstvo,
- obrazovanje,
- okoliš,
- civilne poslove,
- ruralni razvoj/poljoprivredu.

Stratifikacija: uzorak je podijeljen na 16 stratuma kako bi se uzele u obzir različite osnove za raspodjelu sredstava. Šesnaest stratuma i stope odgovora su prikazani u narednoj tabeli:

Tabela 4: Broj vladinih institucija uključenih u istraživanje i stope odgovora po stratumu

Administrativni nivo	Broj uključenih institucija / (odgovori)	Stopa odgovora po stratumu	Administrativni nivo	Broj uključenih institucija / (odgovori)	Stopa odgovora po stratumu
Ministarstva BiH	2 (2)	100,0%	Tuzlanski kanton	7 (6)	85,7%
Ministarstva FBiH	7 (7)	100,0%	Zeničko-dobojski kanton	6 (6)	100,0%
Ministarstva RS	9 (9)	100,0%	Bosansko-podrinjski kanton	5 (5)	100,0%
Općine FBiH	79 (69)	87,3%	Srednjobosanski kanton	5 (5)	100,0%
Općine RS	62 (55)	88,7%	Hercegovačko-neretvanski kanton	6 (5)	83,3%
Institucije Brčko Distrikta	2 (2)	100,0%	Zapadno-hercegovački kanton	4 (4)	100,0%
Unsko-sanski kanton	5 (5)	100,0%	Kanton Sarajevo	6 (6)	100,0%
Posavski kanton	4 (4)	100,0%	Kanton 10	5 (5)	100,0%
			Total:	214 (195)	

Reprezentativnost je postignuta za sljedeće nivoe:

BiH: ukupno 195 institucija
FBiH: ukupno 127 (7 + 69 + 51)
RS: ukupno 64 (9 + 55)
FBiH općine: 69
RS općine: 55
Kantonalne vlade: samo ukupno, ne pojedinačno po kantonima – 51

Metodologija

Institucijama iz ciljnog uzorka je upućen pismeni dopis uz objašnjenje svrhe istraživanja i molbu da odgovore na sljedećih 5 pitanja:

1. Koliki je iznos sredstava dodijeljen od strane vaše institucije udruženjima građana/nevladinim organizacijama u 2007. godini, uključujući i eventualne iznose koji još nisu realizirani a za koje postoji razumna vjerovatnoća da će biti realizirani do kraja godine?

2. Koji dio od ukupnog iznosa je usmjeren sportskim društvima, koji udruženjima fokusiranim na boračko-invalidsku zaštitu a koji ostalim tipovima udruženja/nevladinih organizacija?
3. Da li je dodjela sredstava praćena tenderskom procedurom sa ciljem odabira najadekvatnijih projekata/nevladinih organizacija?
4. Da li su organizacije primaoci sredstava obavezne da po završetku perioda finansiranja dostave projektne finansijske i narativne izvještaje?
5. Da li je u ovoj godini predviđena (programska i finansijska) analiza rezultata rada podržanih organizacija te da li je ova analiza (ako je predviđena) uvedena tek ove godine?

Ukoliko u roku od 4 sedmice nije dostavljen odgovor, institucije su kontaktirane telefonom, te im je dostavljena pismena urgencija. Procedura je replicirana do trenutka postizanja reprezentativnog uzorka. Period prikupljanja podataka je trajao od 11. oktobra 2007. godine do 20. maja 2008. godine.

Metodološke napomene

Treba imati na umu da iznosi dati u ovom dokumentu predstavljaju procjenu u odnosu na iznose prijavljene od strane anketiranih institucija. Moguće je da institucije koje nisu uključene u anketu također izdvajaju sredstva za nevladin sektor.

Određeni broj institucija je uz planirani iznos sredstava za 2007. godinu, dostavio i realizirani iznos do perioda istraživanja. Zbog ne-jednoobraznih podataka o realiziranom iznosu, za obračun sredstava, korišten je **planirani iznos** za 2007. godinu.